

השנה החולפת לא הצדיקה את התקוות שהיו בראשיתה. אוירת הרצון הטוב שנשתררה בעקבות ההסכם המוגבל בעניין הניסויים האטומיים לא הביאה להתקדמות בפתרון בעיותי-סוד אחרות. השיחות על פירוק הנשק בג'נבה לא יצאו מן המבוי הסתום. סכסוכים מזויינים נמשכים במקומות שונים בעולם, וכל זאת כאשר בימינו צופן בחובו כל סכסוך מזויין, יהא אפילו מקומי. סכנת התלקחות והתפשטות רבתי. דומה כי עדיין אין בכוחו של האו"ם להכריע במציאת פתרון לשטחי-מריבה אלה, בעיקר כאשר מעורבות בסכסוך מעצמות גדולות. יתר על כן, אירגון האומות נתון במשבר קשה, שאחד מגילוייו בעיית תשלום חובותיהם של חברי האו"ם. עיקר הבעיה בשאלה: איזה מגופי האו"ם נושא באחריות לקביעתן ולמימונן של פעולות האירגון לשמירת השלום. קיומו של אירגון זה חשוב בראש ובראשונה למדינות הקטנות והבינוניות, אך גם המעצמות הגדולות רואות אותו כדוכן פומבי להבאת עצומותיהן וכבימה להידברות הבאה במקום היוקקות לאמצעים אחרים. ישראל מקווה כי אירגון האומות המאוחדות ישוב לפעולתו התקינה כמכשיר חיוני לשמירת השלום וכי זרועותיו הרבות, העושות עבודה ענפה של פיתוח כלכלי ותרבותי, יוכלו להמשיך בפעולתן. עם גידולו של אירגון האומות והצטרפותם של חברים חדשים, בייחוד ממדינות אפריקה, נשמעת התביעה להגדיל את הרכבם של המוסדות העיקריים, כגון מועצת הבטחון. ישראל תומכת בתביעה זו, שתכליתה לאפשר ייצוג נאות למדינות החדשות.

באזור המזרח התיכון

אזור המזרח התיכון מוסיף להיות במידה רבה בבואה של המלחמה הקרה. העדר הסכמה בין הגושים להוציא אזור זה מזירת ההתגוששות הבין-לאומית מאפשר לנאצ' צר לקיים מדיניות של סתנות ביין-לאומית המגבירה וממריצה את מרוץ הוויון, מרוששת ארצו, מתסיסה את האזור כולו, ובהרחיקה את השלום ממנו — אף עלולה להמיש שואת מלחמה. בכפותו על המזרח התיכון מרוץ חימוש כובוני, מונע נאצר מעמי האזור את ניצול אוצי רותינם לפיתוח ארצותיהם ולקידום הברתם.

ישראל נושאת עיניה ליום בו תוכל לשחרר את האמץ צעים המוצאים לצרכי חימוש ולהפנותם למטרות בניין ופיתוח. מגמה זו מנחה את מדיניות ישראל ביחס לעולם כולו וביחס לכל חלק ממנו. מדיניותה המוצהרת של ישראל היא חתירה לפירוק נשק מלא ומוחלט בפיקוח הדדי בינה לבין שכניה הערבים.

ישראל — ערב

ביסוד עמדתן של ממשלות ערב כלפי ישראל נמשכת המגמה להביא לידי הכתרתה של ישראל. נסיונותיהן להי' ביא להכרעה מיידית נכשלו בזירה הצבאית, הכלכלית והמי' דינית-הביין-לאומית. שליש ערב יודעים אל נכון כי נסיון חוקפנות נגד ישראל יתקל בהתנגדות צה"ל. הם יודעים כי נסיונותיהם להבל בפיתוחה הכלכלי של ישראל עליידי הסגר וחרם העלו הרס. ברי להם כי לא יצליחו לערער מעמדה של ישראל בזירה הביין-לאומית. לפיכך ההלו

שליטי ערב לתכנן תוכניות לטווח ארוך, לשקוד על בניית כוח להכרעת ישראל לעתיד רחוק יותר. זו היתה למע' שה המגמה שנסתמנה בשתי התעודות של ראשי מדינות ערב בקהיר ובאלכסנדריה. כדי לתרגם תוכניות אלו לשפת המעשים, הולכים ומוקמים הכלים לביצוע: הפי קוד המשותף, אירגון השחרור הפלשתינאי, התוכניות להטיית יובלי הירדן, ומעל לכל — הגברת קצב אגירתו של נשק תוקפני. בעקבות ועידות ראשי מדינות ערב הוקמה המפקדה הערבית המאוחדת, נערכו סיורי תיאום בארצות ערב ונערכ הכנון משותף, החולפת אינפורמציה ונעשו נסיונות לתיאום החילות והדרכתם.

פעולות אלו, נוסף על מטרותן להגביר את התיאום ולהקד את חגורת התוקפנות הערבית סביב ישראל, מכתנות על ידי מצרים גם להצבת כוחות ערביים תחת השפעה מצרית, להעמדת מדיניותן העצמאית של מדינות ערב לשירות מטרותיו של נאצר. עד כה לא עלה ביד נאצר להניע את שלוש המדינות האחרות הגובלות עם ישראל להסכים לכניסתו של צבא מצרי לתחומיהן, לפי שלא נעלמה מהן המגמה האמיתית המסתתרת מאחורי תוכנית זו.

אף תוכניתו של נאצר לתקים מגננון התרבות במסווה של "אירגון השחרור הפלשתינאי" נתקלה בהתנגדות נמרצת מצד המדינות הנגועות ברבת. מדינות אלו, למודות נסיון העבר, ערות למזימות שליטה של מצרים להשתמש בפליטים הערביים כבקררום למוטש בו את משטריתן ולשעבדן בעזרתו למצרים. לבנון וירדן אינן מגלות נכונות להקמת מה שנקרא "צבא פלשתינאי" בתחומן. בעצם אפש' רות התארגנותו של "צבא" זה ברצועת עזה ובסיני נתשן עוד יותר אופיו המצרי של יצור זה. הוכחה נוספת כי

בעיית מי הירדן

במסגרת הכנותיהן התוקפניות של מדינות ערב יש לראות גם את הכנייתיהן להטיית יובלי הירדן. אין זה סכסוך מים אלא חוליה בשרשרת המגמות הערביות לחבל בפיתוחה של ישראל, לערער משק ולפגוע בו. בעקבות ועידת ראשי מדינות ערב בקהיר בינואר 1964 נפתח מסע תע"מולה ערבי ברחבי העולם. היוזמה הערבית נתקלה במערך כת הסברה הישראלית לחיסונו של הממשלות ודעת הקהל בפני התעמולה הערבית ולהקצת הוון שבתוכנית הטיית יובלי הירדן.

במאי 1964 החלה השאיבה מן הכנרת אל המוביל הארצי. הפעולה המדינית שקדמה לצעד זה ואשר ליוותה אותו סייעה להבטחת הפעלתו של המוביל ללא הפרעה. בעקבות ועידת הפיסגה הערבית השנייה בספטמבר 1964 החלו בע"בדות כסוריה, ומראשית 1965 גם בלבנון, כהכשרה לח"פירת תעלות הטייה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ושרת החוץ הבהירו בכמה הזדמנויות כי ביצוע התוכנית לגבול חלקה של ישראל ביובלי הירדן כמונה כפגיעה בגבולות המדינה וכי ישראל שומרת לעצמה את הזכות להגיב עליה בהתאם לכך. אף שישראל רוצה להאמין כי ניתן להרתיע את מדינות ערב הנוגעות בדבר מביצוע תוכניתן, אין היא רוצה ליצור אשליה לגבי כוונתה למנוע חבלה במפעלה ולהגן במלוא התוקף על זכויותיה החיוניות והמכורחות.

המגב בגבולות

בשנה החולפת גברה הפעילות הערבית בגבולות, בייחוד בגבול הסורי ובגבול ירדן, רקע להתפתחות זו — ההתחרות האנטיישראלית במתנה הערבי בעקבות "ועידות הפסגה" הערביות והחלטותיהן לבצע את הטיית יובלי הירדן. למתירות בגבולות גם גורמים מקומיים, כגון התנכלות ערבית לעבודות החקלאיות הישראליות ולדיג בקרבת הגבול, אי הבהירות ביחס לתיחום קו שביתת הנשק במקומות שלא סומנו ונמדד כראוי עד היום. שאלות הקשורות לאזורים מפורזים ושטחי הפקר. כן גברו פעור"לות הסתננות מטרות חבלה וריגול, צליפות מעבר לגבול והצתות כוודון. השנה נתבלטו לראשונה פעולות החבלה של אירגון "אל-עצפה", הנוזע המבצעת של אירגון "אלי פתח".

הפעילות הסורית העויינית גברה בקיץ 1964, כאשר נפתחה כפעם בפעם אש על עובדים ישראלים שבות משקי עמק החולה, בגזרת אלמגור/כוריים ובגזרת תל-צקיר/האון. כסוגיות רבים של ראש מטה המשקיפים לשים קץ לירות הטורים ולמצוא הסדר לבציעת הכרוכות בעיי"בוד החקלאי באזור עלו בתורו בשל סרבנותה של סוריה. המצב בגבול סוריה החריף לקראת סוף 1964. בנובמבר גברו בגזרת דן התקפות יריות על סורים ישראלים שענו לאורך הגבול בתוך שש ישראל ריבוני. בעקבות התקפה על סוירי ישראל כוונה שש הסורים 13 בנובמבר 1964 גם לעבר הישובים דן ודפנה וגרמה בהם נזק רב. להשתקת העמדות האוריות ולחילוץ היישובים האזרחיים מאשן הופ"על חיל האוויר הישראלי. לנוכח חומרת ההתקפות פנו

המכשירים המתקראים "פלשתנאים" הינם כלי-שרת בידי המצרים תשמש העובדה כי מצרים נזרדה להקדים את ירדן בהעמדת תחנת שידור מיוחדת בקהיר לרשות אהמד שוקיירי (ראשית מרס 1965).

האיבה הערבית הקיצונית מצאה ביטוי בהוצאתו להורג בדמשק באשמת ריגול של אלי כהן הי"ד (18 במאי 1965). אלי כהן נשפט בבית-דין צבאי שהוקם במיוחד לצורך "משפטו" בניגוד לכללי הצדק האלמנטריים ביותר. זכותו להיעזר בסניגור נשללה ממנו למרות מחאותיהם ובקשר"תייהם של אישים רמי מעלה, אנש"ירוה, משפטנים ואירגור"גים שונים בעולם הנאור. נציגויות ישראל בארצות רבות עשו מאמצים לגיוס פניות אל שליטי סוריה, להניעם להת"חשב בזכויותיו המוכרות של הנאשם ולהמתיק דינו. גם הפניות באמצעות מנגנון האו"ם ואחרים להחזרת גופתו למנוחות בישראל לא נשאו פרי.

חרף גילויי האיבה ופעולות ההתארגנות לטוח ארוך המומרצים עלידי קהיר העו נשיא תוניסיה חביב בורגיבה לצאת בפומבי בקריאה לעולם הערבי להשלים עם קיומה של ישראל ולחתור לפתרון הסכסוך הערביישראלי על-ידי משא ומתן. הוא שלל את המחלמה כאמצעי לפתרון הסכסוך, בהדגשה כי אין ולא יהיה כוחם של הערבים להכריע את ישראל וכי מכל מקום לא ירשו המעצמות והאו"ם מלהמיה ערבית נגד ישראל. עם זאת יש לציין כי תוכניתו של בורגיבה מבוססת על חזרה לגבולות החלוקה מ1947 ועל התחרת הפליטים הערביים.

בהתאם לתקנון "הפיסגה הערבית" התכנסו ראשי ממש"לות ערב במסגרת ועדות המעקב הערבית בקהיר ב29 באפריל 1965 על מנת לדון ב"הופעת בורגיבה". כוונת נאצו היתה להביא את מדינות ערב לידי החלטה להטיל חרם על תוניסיה כפורום של הליגה הערבית ושל ועידות הפיסגה הבאות. לצורך זה הניעה ממשלת מצרים את שוקיירי לדרוש נקיטת אמצעי נידוי נגד בורגיבה. אולם דבר זה לא עלה ביד מצרים. ההחלטה שנתקבלה היתה הצהרתית; הובעו בה דבקות בקו הערבי המסורתי של שליית קיומיתה בשלום עם ישראל וחיוב מלהמיה כאמ"צעיה. ההחלטה לא גינתה את בורגיבה ולא כללה נקיטת צעדים מעשיים נגדו. דברי בורגיבה מעידים על פירצה ולו גם ועירה ביותר — בהומת האיבה שכה הקפידו מנהיגי ערב, ובראשם נאצר, לטפח ולחשל במשך שבע עשרה השנים האחרונות. דבריו גם מעידים כי הרוחות המנשבות בעולם נגד השימוש במלחמה כאמצעי לפתרון בעיות וליישוב סכסוכים החלו לחזור גם לעולם הערבי; על אף התנגדותם העקבית של מדינאים ערביים, אט אט ירשומן ניכר.

ישראל האמינה ומאמינה בקיומיתה בשלום בין המדינות הערביות לבניה. הרוסטוריה של עמים אלה מקפלה בתוכה דפיו מזהירים של שיתוף-פעולה הדוק ופורה. בימינו עשוי שיתוף-פעולה בין עמים אלה להביאם להישגים כבירים. שלום ערביישראלי ישחרר לרווחת שני הצדדים משאבים ומאמצים אשר, בתנאי האיבה השוררים, מתבז"בזים לריק על הוויינות וטיפוח צבאות. השלום ישחרר ויגחה את האגרנה המוסרית וההומרית שלהם לאפיקים קונסטרוקטיביים לטובת העולם כולו.

הפשיטה נאמר בין היתר: "ישראל העמידה מספר פעמים את שלטונות ירדן על חומרת ההדירות וההבלות ועל אחריותם לכל חריזה שמבצעה יבואו משטחה".

תקרת רצינית אירעה בירושלים ב-31 במאי 1965 כשר נפתחה אש מעמדות ירדניות על בתים בשכונת מוסררה שכתוצאה ממנה נהרגו שני אזרחים, ביניהם ילדה בת 14, ונפצעו ארבעה. ירדן גונתה על הפרה חמורה זו של הסכם שביתת הנשק.

בגבול רצועת עזה, שהיה שקט יחסית במשך השנה, אירעו בפברואר 1965 שלוש תקריות מיקוש על הדרך שלאורך הגבול. גם השנה נמשכה באזור זה הסתננות ער-בים למטרות הברחה וריגול.

בגבול לבנון, השקט הגבולות, אירעה תקרית חמורה אתח כאשר ב-1 בינוי 1965 חדרה חוליית חבלנים לקיבוץ יפתח שבקרבת הגבול. המקרה נזון בוועדת שביתת הנשק תוך שיתוף פעולה בין הצדדים.

ל שחרור העצורים בסוריה

בשנה החולפת נעשו על ידי ממשלת ישראל ונציגיה בחו"ל מאמצים רבים ומתמידים להשיג שחרורם של ישראלים העצורים בכלא סוריה. בין היתר הופנו פניות ישראל לאו"ם ולמוסדותיו, שקיימו לתכלית זו מגעים עם שלטר נות סוריה, עד כה ללא הצלחה.

החרם הערבי

נמשכה פעילותו של מנגנון החרם הערבי, ומאידך גיסא — גברה התעוררותו של ממשלות וחברות נגד פעולות הסחר טנות של מנגנון זה. אהרי פרשת מנקרופט המשכיו הער-בים באיומים ובפעולות הסחטנות עד כדי שיגור אולטימ טום לגיבורה הלאומי של צרפת, הגנרל קניג, ול"צייס מנהטן בנק". הם איימו בהטלת חרם אף על הנסיך פיליפ, על שעמד להתחתן במסיבה על סיפון האניה הישראלית "נילי" בגמל לונדון. בכל המעשים האלה נכסלו מארגני החרם כשגל חרוץ.

אין ישראל מנהלת לוחמה כלכלית נגד ארצות ערב ואין היא מחרימה חברות המקיימות יחסי מסחר עם מדינות ערב; עם זאת אין היא חייבת לפתוח שוקיה למוצרי אותן חברות שנכנעו לתכתיבים הערביים. יבואני ישראל רשאים לדעת מי הן החברות הנוהגות אפליה נגד ישראל מתוך כניעה לחרם הערבי. משום כך הביאה ממשלת ישראל בפני היבואנים בארץ רשימת חברות כאלה, על מנת שייבוא מוצריהן יותנה בקבלת רשיון מיוחד מן הרשות המוסמכת. כתוצאה מפעולה זו חזרו בהן מכניעתן לחרם הערבי כתיכרס חברות. יתר על כן, הן מינו טוכנים בישראל, הכריזו על נכונותן לספק מוצריהן לישראל במישירן ובגלוי, להתקשר עם חברות ישראליות בהסכמי ידע, וב מקרים מספר אף להקים מפעלים בארץ.

בסוף יוני 1965 אושר בארה"ב חוק שיומיו היו הסני טורים ויליאמס ויעץ, לפי חוק זה חייבת כל חברה אמריקנית המקבלת פנייה מגורמי חרם כלשהם לרווח על כך לשר המסחר, על מנת שינקוט פעולה כראות עיניו לביצוע מטרות החוק. שר המסחר מצדו החתיים לפרסם תקנות תוך 90 יום ולבקש מחברות אמריקניות לבל ישתפו פעולה עם מדינה וזה המפעילה חרם נגד מדינה

ישראל וסוריה למועצת הבטחון בבקשת דיון. דו"ח של ראש מטה המשקיפים שהובא לפני חברי מועצת הבטחון האשים את הסורים במפורש בפתיחה באש וגם באישייתוף פעולה עם האו"ם בחקירת התקרית. ראיה לציון הפיסקה הבאה מתוך הדו"ח: "האווירה הנוכחית של מתיחות בין שתי המדינות היא גם תוצאה של התנגדותה המתמדת של סוריה לסיים סכסוכה עם ישראל". בתום הדיון הוגשה הצעת החלטת ע"י ארה"ב ובריטניה ובה קריאה לשני הצד דים לשתף פעולה בהמשך המדידות בגבול. ההצעה נתמכה ע"י 8 מתוך 11 חברות מועצת הבטחון, והן: ארצות הברית, בריטניה, צרפת, בוליביה, ברזיל, חוף השנהב, גורביה וסין הלאומית. נגד ההצעה הצביעו ברית המועצות צות צ'כוסלובקיה ומרוקו. ההצעה נפלה מחמת ההוט הרוסי. בעקבות הדיון הוסכם באביב 1965 בין האו"ם, ישראל וסוריה על ביקור של מומחה ניטרלי מטעם האו"ם — פרופ' אספלונו השבדי — על מנת לסקור את קטע הגבול שמדידתו לא הושלמה במדידה קודמת בשנת 1963. גם לאחר הדיון במועצת הבטחון נמשכו בגבול הסורי היריות על הסורים הישראליים ועל עובדים בשדות.

בסוף 1964 ובינואר 1965 גברה המתיחות גם לאורך הגבול הירדני. תקרית חמורה אירעה ב-23 בדצמבר 1964 שבה הצופים כאשר גורו ונפצעו שוטרים ישראלים ששמרו על מוסקו וזיתים ערביים שהורשו להיכנס לשטח ישראלי מטעמים הרומניטריים. בעקבות תלונה ישראלית ותלונה ירדנית למועצת הבטחון בקשר למצב על הר הצופים (26 בינואר 1965) החליט המזכיר הכללי לשגר לאונר כי"צייגו המיוחדים" את השגריר ספנילי ואת הגנרל ריקיה. מטרת השליחות הייתה בדיקת גורמי התקריות התכופות בגבול ישראל-ירדן כולו (ולאו דווקא בהר-הצר) פים בלבד, בבקשת הירדנים) והצעת דרכים למניעת התק ריות. חברי המשלחה, ששהו כאן מ-30 בינואר עד 10 בפברואר 1965, נבשעו עם ראשי השלטון בשתי המדינות וביקרו בכל נקודות התורפה שלאורך הגבול כולו. בתום השליחות הביע מוכ"ל האו"ם בהודעה שביעית-רצון על שניתנה לנציגי גישה חופשית לכל אזורי התקריות ותקוה כי יוכל להמשיך בקיום מגע עם הממשלות להפנת המתיחות באזור.

בראשית 1965 אירעו לראשונה בגבולות ירדן, לבנון ומצרים פעולות חבלה שונות שבוצעו על-ידי יחידות אירגון ערבי טוריסטי. באירגוניה למזכ"ל האו"ם בהקשר זה טענה ישראל כי האחריות לפעולות אלו חלה על הממשלות שמדינותיהן יצאו המחבלים ואליהן חזרו ותבעה עירונות יח"ר של האו"ם. אולם פעולות החבלנים לא פסקו החיורם של הממשלות (ובאשר לגבול עזה — של חיל חבלני האירגון לרמת הכובש ולעפולה, חיבלו בתים וגר-מו לפציעת תושבים. מרבית מקרים אלה נדונו בוועדות שביתת הנשק. על החבלה כרמת הכובש גונתה ירדן בפני רוש תוך ציון כי הכונניה באה מירדן וחזרה אליה; ירדן נתבקשה לנקוט צעדים למניעת הישנותן של חדירות אלו. בעקבות ההבלות החוזרות ונישנות, שמבצעתיה באו מעבר גבול ירדן, ערכה בליל 27 במאי 1965 פעולת אהרה של צה"ל כאשר יחידותיו פשטו לעבר יעדים בקלקליה, בגינן ובשונה. בהודעת דובר צה"ל בעקבות

וכמה ממדינות אפריקה. שרת החוץ ייצגה את ממשלת ישראל בחגיגות עצמאותה של זמביה ובמסגרת מסעה נפגשה עם נשיאי טנזניה, קניה, ניגריה וסנגל. ביולי 1964 התכנסה בקהיר הוועידה השנייה של ראשי אירגון האחדות האפריקנית. קדם לוועידה ונמשך לאחר סיומה מסע אינטנסיבי של השמצות ועלילות על ישראל שניהלו מנהיגים ערביים. בוועידה עצמה ובהחלטותיה סירבו מנהיגי אפריקה להתייחס לנושא הישראלי-ערבי ולא נכנעו ללחץ מארציהם. מקץ חודשים נערכה בקהיר הוועידה השנייה של המדינות הבלתי מזדהות. בוועידה זו, שבה לא השתתפו כל מדינות אפריקה, השתתפו כל מדינות ערב ומדינות אחרות המתקראות בלתי מזדהות ונכונות לעומת זאת להזדהות עם שונאי ישראל. אף בפורום זה עמדו לישראל ידדים מספר מאסיה ומאפריקה שהביעו הסתיי- גותם מן הסעיף הארצישראלי שנכלל בהחלטות הוועידה. הובטח להם כי הסתייגויותיהם יתפרסמו, אך ההבטחה הופרה ובמקום זה פורסמה הודעה של מוכיר הוועידה כי החלטות שנתקבלו אינן מחייבות.

בשנה החולפת העמדה בישת אפריקה בפני בעיות חמורות; מרכזית שבהן היתה בעיית קונגו, שעמדה בראש סדר היום בוועידות אפריקניות ובין לאומיות שונות ובמר עצת הבסחון של האו"ם. עוד בראשית משבר קונגו, בינואר 1960, הוגדרה מדיניותה של ישראל: קונגו לקונגואים. במגמה זו פעלה ישראל להכשרתם של בני קונגו לנסילת רסן השלטון בידיהם הם; פעולה זו נמשכת עד היום. כן חזרה ישראל והביעה תקווה האיתנה שקונגו תצא במר הרה מסכסוך הדמים לתקופת שלום ורוחה.

בכל זירה בין לאומית המשיכה ישראל בנקיטת עמדהה המסורתית; תמיכה במאמץ של עמי אפריקה לעצמאות כדוגמת אנגולה ומוזמביק; התנגדות לכל מישר של דיכוי ואפליה דוגמת האפרטהייד.

בתמורות העוברות על אפריקה מוסף להנהגות את ישראל עקרון אי ההתערבות בענייניהן הפנימיים של אר- צות היבשת. עקרון זה מנחה אותה בכל הפעולות שחכ- ליתן לסייע ביד עמי אפריקה להתגבר על קשייהם ולהג- שים שאיפתייהם.

הקהילה האירופית

נערכו פעולות להידוק הקשרים בין ישראל לבין הקהיר ליה האירופית. בסוף אוקטובר 1964 ביקרה בישראל משלחת בת 15 חברים מטעם הפרלמנט האירופי בשטרס- בורג בראשותו של נשיא הפרלמנט — ז'אן דבייארט (Duvieusart). כחוצאה מביקור זה התנהל בפרלמנט האירופי דיון מיוחד על יחסי ישראל עם הקהילה ובסוף מארס 1965 קיבל הפרלמנט פה אחד החלטה הזורשת את החבת היחסים בין ישראל לבין השוק המשותף, ומצבי- עה על הקשורות כפתרון הוצוי. ההחלטה חוזרת וקוראת לשוק לדאוג כי שום הסכמים העשויים להתחם בעתיד בין השוק לבין מדינות מגולות הדרים לא יפגעו ביבוא תפוזים מישראל למדינות השוק. כן מדברת ההחלטה על הצורך בהשתתפות רחבה של הקהילה במיחות התע- שייה בישראל.

באפריל 1965 ראתה התקיימה פגישה ראשונה של הוועדה המעורבת ישראל—השוק המשותף, שהוקמה בהתאם להס-

דרה אחרת ייזויות לארה"ב. מחלקת המדינה התייבה לפעול ברוח החוק בצניורות דיפלומטיים. נוסח החוק דן אמנם בחכם בכללותה, אולם הדיונים עליו והדחים בעת- נות התייחסו אך ורק להרם הערבי נגד ישראל.

אסיה

בשנה האחרונה נמשכו המאמצים לסיפוח היחסים עם מדינות זרום מזרח אסיה והמזרח הרחוק — בשטח המס- חרי והכלכלי, בשטחי תרבות ובשיתוף פעולה סכני ומקצועי.

יחסי ישראל עם הפיליפינים, תאילנד ונפאל הורחבו בתחומים שונים. בסיאול, בירתה של קוריאה הדרומית, נפתחה שגרירות שבראשה הוצב ממונה. השומלמלב מיוח- דת הוקדשה לפעולות הסכנה לנכח הברת התעמולה הערבית העוינת. אגודות יידות עם ישראל הוקמו בהודו, בנפאל ובצ'יילון. תצויין עדתן של המדינות האסיניות נפאל ובורמה, שעמדו בלחץ הערבי והסתייגו מהצעת ההחלטה האנטיישראלית שהועלתה בוועידת המדינות הבלתי מזדהות שהתקיימה בקהיר בסתיו 1964. תערוכה ישראלית מסחרית הסברתית הוצגה בהצלחה בארצות מספר. כן השתתפה ישראל בירידים הבין לאומיים שהת- קיימו בצ'יילון ובמדינת גוזאראט שבהודו. נבחרת הנורע הישראלית לכדורגל השתתפה בתחרויות על אליפות אסיה, שהתקיימו בטוקיו במאי 1965, וזכתה בגביע אסיה לנוער. הישיה העיקרית של ישראל היום בשטח הכלכלי ובשיתוף פעולה תרבותי וסכני. הן היצוא לארצות אסיה והן היבוא מארצות אלו גדלו בשנה האחרונה בשליש. מגמת העלייה עדיין נמשכת. בשיתוף פעולה סכני יש להוכי- במיוחד את חלקה של ישראל — במסגרת ועידת המיקונג של "אקאפא" (הוועדה הכלכלית של האו"ם לאסיה והמזרח הרחוק) — בפיתוח עמק נהר המיקונג ובתיכוננה והקמתה של חוה חקלאית לדוגמה ותחנת נסיונות בקמבודיה. כן התבטא שיתוף הפעולה הסכני כניהול חוה חקלאית לדוג- מה בלאוס, בתיכונן אורוי בתאילנד, בשיגור מומחים לצ'יילון לסייע בפיתוח אזורים צחיחים, בתכנונם ובהקמתם של כפרים נפאל ליישובם של אכירים חסרי קרקע, בשר- גור משלחות לארצות נוספות וכן בקבלתם בישראל של מתמחים, הבאים ארצה במספר גדול והולך כבודדים וכ- קבוצות.

אפריקה

שיתוף הפעולה בין ישראל לבין ארצות אפריקה הוגבר. למשפחת המדינות העצמאיות ביבשת זו הצטרפו מלאוי, זמביה וגמביה; עם שלושתן התקשרה ישראל בקשרי ידי- דות עוד לפני שקיבלו עצמאות, ובחיסים דיפלומטיים— עם קבלת עצמאותן. הידוק היחסים עם ארצות אפריקה התבטא השנה גם בסיוורים ובביקורים שערכו אישים מישראל בכמה מארצות היבשת. יו"ר הכנסת מו קדיש לוו ביקר בסיריה, ליאון, בצ'א, בולטה הילית, בניג'ר ובדהומי ונתקבל שם בידיות ובהמימות. גם בארצות בהן שהה במעבר (כגון: חוף השנהב, סנגל, אגנה וקמרון) נערכו לכבוד יו"ר הכנסת קבלות פנים לבביות ביותר. שלושה מחברי ועדת החוץ והבסחון של הכנסת ביקרו בכמה

כס שנחתם באפריל 1964. תפקידה של הוועדה, כפי שהוגדר בהסכם בין השוק האירופי המשותף לבין ישראל, הוא ליבון הבעיות המתעוררות תוך מגמה מוצהרת לשקוד על הרחבתו ושיפורו של הסחר בין הקהילה האירופית לבין ישראל. בפגישה נדונו דרישותיה של ישראל בנוגע לענפי היצוא השונים.

צרפת

בעת ביקור ראש הממשלה בצרפת בקיץ 1964 (ר' שנתון הממשלה תשכ"ה) הוחלט על שיתוף פעולה ישראלי-צרפתי בחקר הים (אוקיאנוגרפיה) וחקר אורנים צחיחים. מאז ביקרו אנשי מדינת ישראלים בצרפת ואנשי מדינת צרפתים ביקרו בישראל ודנו על תכנון שיתוף הפעולה בין המוסדות הישראליים לבין המוסדות הצרפתיים. במאוס 1965 שוחחה שרת החוץ בפאריס עם שר החוץ הצרפתי, בייחוד, על יחסי ישראל עם השוק המשותף ועל התוכניות הערביות להטיית יובלי הירדן.

הדו"ק יחסי התרבות עם צרפת. ההסכם שנחתם ב-1959 מתבצע צריכת רצונן המלאה של שתי המדינות. אוניברסיטות צרפתיות פתחו קתדרה מיוחדת ללימוד העברית. בבתי ספר תיכוניים בצרפת יכולים תלמידים לבחור בעברית כשפה לבחנות הגברות, ורבים, יהודים ולא יהודים, מוצגים אפשרות זו. בבתי ספר יסודיים ותיכוניים בישראל אל לומדים רבבות תלמידים צרפתיים כשפה זרה ראשונה או שנייה. הצגת ה"קומדי פורנס" בישראל, באפריל 1965, היו להפגנה חשובה של תרבות צרפת. ערב קריאה של חברי הלהקה נערך בירושלים בנוכחות נשיא המדינה ושגריר צרפת.

גרמניה

היחסים בין ישראל לבין הרפובליקה הפדראלית הגרמנית עמדו בתחילת השנה הנסקרת בצל בעיית המדענים הגרמנים המועסקים במצרים להנעת מכונת המלחמה המצרית ובצל בעיית התיישנות פשעי הנאצים והעדר יחסים תקינים בין שתי המדינות בשל בניית גרמניה לסחטנות הערבית. הפירסומים בדבר הירייה הצבאי הגרמני לישראל וההחלטת על הפסקתו נרמזו למשבר ביחסי ישראל-גרמניה שגרר תגובה נטערת של דעת הציבור בעולם הנאור נגד גרמניה. על רקע זה ובעקבות ביקורו הממלכתי של המהנדס המרוח-גרמני אולבריסט במצרים החליטה ממשלת בון ב-7 במאוס 1965 על כינון יחסים דיפלומטיים מלאים עם ישראל והפסקת סיוע צבאי למה שהוגדר כ"אזורי מחיתוח". בעקבות דיון ממושך בין נציגי ישראל לבין נציגי ממשלת בון בשאלות תלויות ועומדות בין שתי המדינות, כולל בעיית המדענים והתיישנות פשעי הנאצים, התפרסמה ב-12 במאי 1965 בירושלים ובבון הודעה משותפת על הסכמת ישראל לכינון היחסים ועל ההלפת אירגון בין ראש ממשלת הרפובליקה הפדראלית הגרמנית לבין ראש ממשלת ישראל.

ב-19 באוגוסט 1965 הגיש ד"ר רולף פאולס לנשיא המדינה בירושלים את כתב האמנתו כשגרירה הראשון של הרפובליקה הפדראלית של גרמניה בישראל. ב-24 באוגוסט הגיש מר אשר ברוך לנשיא בפועל של הרפובליקה הפדראלית הגרמנית את כתב האמנתו כשגרירה הראשון של ישראל בבון.

בריטניה והבריטניה

היחסים הידידותיים השוררים בין ישראל לבריטניה התדלקו עוד יותר בשנת הנסקרת. מפלגת העבודה, שעלתה לשלטון באוקטובר 1964, ממשיכה במדיניותה הידידותית של הממשלה הקודמת. ידידות זו באה לידי ביטוי פומבי בעת ביקורו של ראש הממשלה בבירת בריטניה במאוס 1965. ראש הממשלה קיים שיחות עם ראש ממשלת בריטניה, עם סגן ראש הממשלה ועם שר החוץ. שיחותיו של ראש הממשלה עם צמרת השלטון הבריטית תרמו הרבה להעמקת הידידות וההבנה ההדדית.

באפריל 1965 ביקר בישראל, כאורה משרד החוץ, נשיא מועצת המלכה ומנהיג בית הנבחרים הבריטי, מר הברט באודן, מר באודן, שנפגש בעת ביקורו בארץ עם ראשי השלטון, הינו השר הבריטי הראשון שביקר בישראל מאז עלות מפלגת העבודה לשלטון.

היקף המסחר בין ישראל לבריטניה מוסיף לגדול. לכל העניינים הכספיים שהיו תלויים ועומדים מאז תום המנדט נמצא הסדר במסגרת ההסכם שנחתם בין בריטניה לבין ישראל באפריל 1965.

היחסים עם קנדה, אוסטרליה, וניו זילנד מוסיפים להציג טיין בהבנה ובידידות כנה. בתקופה הנסקרת ביקרו בארץ 9 חברי פרלמנט אוסטרליים, ביניהם סגן יו"ר בית הנבחרים. כן ביקרו בישראל כמה חברי פרלמנט ניו זילנדיים וקנדה. עם האישים הישראליים שביקרו בקנדה זמנו סגן ראש הממשלה וסגן שר הבטחון. בשטח המסחר יש לציין את פתיחה לשכת המסחר ישראל-אוסטרליה ואת ההכנות לפתיחת לשכת מסחר מקבילה בעיר מלבורן.

כתגינות העצמאות של מלטה, בספטמבר 1964, השתתף פו שר הסעד ומנהל המחלקה לחבר העמים הבריטי במשרד החוץ כנציגים רשמיים של ממשלת ישראל. ממשלת ישראל ומלטה החליטו על קשירת יחסים דיפלומטיים.

ארצות מרוח-אירופה

ממשלת ישראל ממתינה במאמציה לשיפור היחסים עם ברית המועצות ועם שאר ארצות מרוח-אירופה. בשנה החולפת הורחבו במקצת היחסים עם בריה"מ, בעיקר בתחום חילופי התרבות. משלחת נשים מישראל ואנשי מדע בודדים ביקרו בבריה"מ ואירחו אישים סובייטיים שערכו ביקוריו גומלין בישראל. אמנים ולהקות מבריה"מ הופיעו בהצלחה רבה בארץ ואילו כמה אמנים ישראלים זכו להוקרת הקהל והביקורת בבריה"מ.

באוקטובר 1964 נחתם בירושלים ההסכם בדבר מכירת חלק מן הרכוש הסובייטי הנמצא בארץ לממשלת ישראל בשווי של 4.5 מיליון דולר. לפי טעיני ההסכם התחייבה ממשלת ישראל לשלם שליש מן המחיר במוזמנים, ואילו את יתרת החוב — בסחורות ישראליות ובשירותים מדיניותה האזורית של בריה"מ התבטאה בהמשך אספקת נשק למדינות ערב ובתמיכה בעמדה הערבית הקיצונית כח במוסדות הבינלאומיים. עלידי ניצול זכות הוטו שלה במועצת הבטחון הכשילה בריה"מ קבלת הצעת החלטה של הרוב במועצה בעניין הרצח באלמגור ובעניין התקפת הטרור באזור דן. בזמן ביקורה של משלחת פרלמנטרית סובייטית במצרים, בדצמבר 1964, הביע ראש

השנה ביקרו בארץ אורחים אמריקניים רבים, לרבות נציגי גימ רשמיים של ממשלת ארה"ב — ביניהם המושל האריאנון, שבא בשליחות הנשיא ג'ונסון לניהול שיחות עם ממשלת ישראל; מעמדו כאישיות בינלאומית רמת-מעלה העיד על חשיבות הביקור. כן באו ארצה סנטורים, ראשי ערים ואירגונים חשובים אחרים.

אמריקה הלטינית

ארצות אמריקה הלטינית, שגילו הבנה הראויה לציון מיוחד למאבק של ישראל באו"ם על עצמאותה, ובמיש הכרעה אף תרמו תרומה נכבדה לתצלוח המאבק, המשיכו בשנה החולפת בתמיכתן בישראל במאבקה הנוספים באירגונים הבינ-לאומיים ובמועצות נציגיה לחברות באירגונים אלה. בפרק זמן זה הגבירו הערבים את מאמציהם להצר צעדיה של ישראל ביבשה. אולם ההסתערות הערבית, שהתבטאה בשיגור משלחות מיוחדות לארצות אמריקה הלטינית, בתעמולה אנטי-יהודית גלויה ומסויה, שנוהלה על-ידי שגרירויות ערב ומשרדי הליגה הערבית, נמלה כשולן חרוץ ברוב ביות היבשה. מאמצי הערבים ללכות יצרים אנטישמיים, תוך כדי שיתוף גורמים נאציים לאותה תכלית, אף שעוררו בכמה מקומות פעולות איבה ואלילות, השיגו בדרך כלל תוצאות הפוכות מן המצופה.

קשרינו הייחודיים המסורתיים עם מדינות אמריקה הליטינית עמדו גם השנה בסיומן של התרחבות נוספת. באחד רונה מזנו מטעם ישראל שגריריה חושבים ברפובליקה הדומיניקנית, בקוסטה ריקה ובפנמה. כן הוקמה השנה שגרירות ישראלית בבירת בוליביה, כשבראשה מוצב ממונה של קבע. הרפובליקה הדומיניקנית קבעה שגריר חושב בירושלים. לפנמה ולבוליביה שגרירויות בירושלים שבראש כל אחת מן השנים ממונה. במאסר ש"ז הועבר מושב שגרירות צילה בישראל מתלאביב לירושלים. באפריל ש"ז הגיש שגרירה הראשון של הונדורס לישראל (מושב ברוזא) את כתב האמנתו לידי נשיא המדינה.

ביטוי נוסף לקשרי הייחודיים המתהדקים והולכים בין ישראל למדינות היבשת ניתן בדיגיפתם של ביקורים דדיים של בצרן טוב וביקורי גומלין בדרגים מדיניים וציבוריים גבוהים. לשרת החוץ, גב' גולדה מאיר, שייצגה את ישראל בטקס ההשבעה של נשיאה החדש של צילה, ניתנה הזדמנות להיפגש בבית צילה עם רבים מראשי מדינות אמריקה הלטינית ושיהיון. הופעתה בצילה זכתה לתשומת לב מיוחדת, ולא רק קברניטי המדינה אלא אף שכבות נרחבות של העם הצילני השגינו בעת הופעותיה ורגשי הערצה לישראל. ליהם של הוקרה רבה וזה סגן ראש הממשלה, מר אבא אבן, בביקוריו במקסיקו, בונטואלה, בקילומביה וברפובליקה הדומיניקנית. גם שר התירות, מר עקיבא גוברין, שייצג את ישראל בטקס ההשבעה של נשיא מקסיקו, היר עד לרחשי הייחודות לישראל. ואילו ישראל אירחה השנה אישים רמי מעלה מן היבשת, בכללם נשיא בית הנבחרים של קוסטה ריקה, שרי הבטחון והחינוך של קילומביה, שר הבטחון של אקואדור, שר הבטיחון של אל-סלבדור, שר החינוך והמטפטים של ארגנטינה, שר העבודה של בונטואלה, שר החקלאות של פרו, רמטכ"ל צבא בוליביה, משלחת פרלמנטרית מפרו, משלחת פרלמנטי-טרית-חקלאית מברזיל שכללה את כל חברי הוועדה לענייני

המשלחת, סגן ראש הממשלה מר אלכסנדר שלפין, את תמיכתה של בריה"מ בעמדה הערבית, לרבות בבעיית המים.

בעצרת האחרונה של האו"ם הציע שר החוץ הסובייטי, מר גרומיקו, הצעת החלטה הקוראת לפתרון הסכסוכים בין המדינות בדרכי שלום בלבד. ישראל תמכה בהצעה הסובייטית.

דאגת עם ישראל למצב יהדות ברית המועצות מצאה ביטוי בהופעות נציגי ישראל באירגונים בינלאומיים הדנים בהבטחת זכויות האדם בתחומי הדת והתרבות. יחסיה המדיניים של ישראל עם שאר ארצות מוצר אירופה מוסיפים להיות תקינים. בשנה הנדונה מגיע סחר ישראל עם פולין 18 מיליון דולר בקירוב, בשני הכיוון גים. אמנם ישראלית הופיעו בפולין, ובתלאביב נערכה עצרת חגיגת בחסות שרת החוץ לציון 600 שנה לקיום האוניברסיטה היגלונית בקראקא.

יחסיה המסחריים של ישראל עם יוגוסלביה מתפתחים באופן משיעי רצון, ולפי החסכם המסחרי החדש, שנחתם ביוני 1965, מגיע הסחר ההדדי ל-22 מיליון דולר ומעלה. קשרי התרבות בין שתי המדינות מתנהלים לפי עקרונן ההדדיות.

יחסים המדיניים עם רומניה מוסיפים להתפתח וגם קשרי המסחר נמצאים בקו עלייה. הודש הסכם מסחרי השנתי על 4.5 מיליון דולר לכל צד. במסגרת קשרי התרבות הופיעה ברחבי הארץ בהצלחה מרובה להקת הייצוג של רומניה "פרינציצה".

יחסים המדיניים עם הונגריה ובולגריה הוסיפו להיות תקינים. הוא הדין בתחום חילופי הסחר. החזרה מסחרית שנחתם עם הונגריה מקיף חילופי סחורות בסך 14 מיליון דולר בקירוב. לעומת זאת, עדיין אין תזונה לטובה ביחסים עם צ'כוסלובקיה.

ארצות-הברית

יחסי ישראל ארצות-הברית הוסיפו להתהדק בשנה החולפת במישורים רבים, כשארה"ב מגלה מידה רבה של הבנה לענייניה של ישראל — דבר שבא לידי ביטוי מיוחד בביקורו הרשמי של ראש הממשלה מר לוי אשכול בארה"ב. במישור המדיני הבינלאומי המשיכה ארה"ב בתמיכתה בזכותה של ישראל לחיי שטחון ושלום. ארה"ב וישראל שותפות בראיית המרמה התיכון כאור בו זכאית כל מדינה לחיות חיי שלום ועצמאות בגבולותיה תוך כיבוד זכות זו של הוולת.

במישור הכלכלי בלטה תרומתה הרבה של ארה"ב לפיתוחה של מדינת ישראל, אם על-ידי המשך הסיוע הכלכלי — בעיקר בעודפי מזון — ואם באמצעות הלוואות פיתוח לסיוע בניצול המשאבים הפנימיים. הצוות המשותף שהוקם כדי לבחון את תוכניתו הנועזת של הנשיא ג'ונסון להמתקת מים בעזרת אנרגיה גרעינית טיים את סקר האפשרויות בתחום זה. המטרה היא להקים מפעל שיספק מי השקאה בכמויות שימשו מגוף רב עצמה לפיתוחה של ישראל בעשור הבא. הידע והנסיון שייצטברו בהקמת מפעל זה יועמדו לרשות כל מדינה המתלבטת בענייני המחסור במים.

כבשים קודמות הובעו רגשי הבנה למדינת ישראל בציבור האמריקני בכללו, בקונגרס ובעתונות. במשך